

مقدمه ای بر نقش تاریخی افغانستان از منظر موقعیت ترانزیتی

افغانستان از جمله کهن ترین کشورها در عرصه تمدن سیاسی اجتماعی فرهنگی و مذهبی در آسیا و به خصوص آسیای مرکزی در قرن قدیم و قرن وسطی بوده. افغانستان بنا بر موقعیت جغرافیایی خود قرن ها به مثابه پل ارتباطی میان مراکز تمدن ها و فرهنگ های چین، هند، بین النهرین، سواحل شرقی بحیره مدیترانه، مصر و یونان و روم نقش حیاتی در آشنایی، امتزاج و اختلاط مظاهر گوناگون این تمدن ها بازی کرده است. بنا بر همین نقش و اهمیت آن است که دانشمندان و محققین اصطلاح چهار راه تلاقی فرهنگ ها و مدنیت ها را بر این کشور اطلاق کرده اند به همین منوال بنا بر اهمیت تاریخی و جغرافیایی و نقش فرهنگی، تجارتي و مذهبی بلخ قدیم نخستین مرکز سیاسی و فرهنگی افغانستان است که مورخین لقب جوهر شرق را بدان بخشیده اند زیرا این شهر قرن ها بحیث مارکیت بزرگ بین المللی و اتراق کاروان های بزرگ تجارتي و بالاخره مرکز تلاقی و امتزاج افکار و عقاید مختلف، هنر، فرهنگ و زبان نقش سازنده ای در ابعاد فرهنگی، مذهبی و اقتصادی بخش عمده ای از آسیای مرکزی، آسیای غربی، آسیای جنوبی، جنوب شرق و شرق آسیا بازی کرده است. افغانستان با داشتن (۵۰۰۰۰) سال قدامت باستانی و (۵۰۰۰) سال سابقه فرهنگی، سیاسی و تاریخی پنج دوره تمدن و فرهنگی را شاهد بوده است این دوره ها بر حسب تقدم کرونولوژیک عبارت اند از دوره تمدن ویدی، تمدن اوستایی، تمدن یونان و باختری، تمدن یونان و بودایی و تمدن فرهنگ اسلامی که فعلا افغانستان در امتداد آن قرار دارد.

راه ابریشم و شاخه ها و شعب آن در افغانستان جزئی از افتخارات و داشته های پر بار ملی ما محسوب گردیده تحقق و تفحص پیرامون این جاده بزرگ (۱۱۰۰۰) کیلومتری جهانی و نقش سیاسی، اقتصادی، تجارتي و فرهنگی و موقعیت جیواکونومیک افغانستان در آن روزگار موثر بوده و در رشد و توسعه صنعت توریسم در کشور

مفید می باشد. مدت ها قبل از اینکه راه ابریشم در قرن دوم قبل از میلاد به اثر مساعی امپراطوری غربی پدید آمده شرق و غرب دنیای معلوم وقت را به هم ارتباط دهد راه های قدیمی در آسیا موجود بود که از طریق آن مراودات تجارتي با کشورهای آن وقت تامین می شد یکی از این راه جاده شاهی بود که از بابل آغاز و با گذر از تنگنای زاگروس به کرمانشاهان و اکباتان (همدان) می رسید از آنجا به ری میرفت و در امتداد جنوب البرز به باکتريا (بلخ) می انجامید. (۱:ص ۱۰) به قول بعضی از دانشمندان در هزاره دوم قبل از میلاد یعنی ۱۵۰۰ سال قبل از گذشته شدن راه ابریشم این راهها موجود بود چنانچه سنگهای گران بها بی نظیر فیروزه از بدخشان به بابل باستانی و مصر آورده می شد همچنان ادویه و عطریات بین کشورهای عربی و کشورهای شمالی، شرقی و غربی مبادله می شد. همچنان شواهد حاکی از آن است که در مسیر راه ابریشم به تعداد ۴۵۸ کاروان سرا یا رباط اعمار شده بود که هنوز بقایای بعضی از آنها در کشورهای مربوطه به شکل خرابه پابرجاست. و مهمترین وسایل عمده انتقال روی جاده ابریشم اشتر، اسب، قاطر، غزگاو و مرکب (الاغ) بود.

در افغانستان در طول راه کابل بامیان در دره غوربند، دره شکاری، بلوله، راه کابل جلال آباد، کابل هرات و کابل بلخ و راه مرکزی افغانستان می توان بقایای آن را مشاهده کرد. حتی مصلی های هرات و منار جام نیز نقش دیده بانهای امنیتی را هم بازی می کرد. افغانستان بنا بر موقعیت خوب جغرافیایی خود در وسط این جاده قرار داشت و شهر بلخ مرکز تلاقی و تمرکز کلیه شاخه ها و شعب راه ابریشم محسوب می گردید. راه ابریشم مهمترین شاخص و مظهر اهمیت جیواکونومیک افغانستان در قرن دوم میلادی و حتی قرون بعدی محسوب می گردد. با این وجود در غوربند و دره شکاری یکی از مسیر های کلیدی راه ابریشم در افغانستان محسوب میشود اما دره

شکاری که مشهور ترین دره برای تجاران کشورهای آن زمان بودند این دره بسیار زیبا در عین حال مسیر بسیار کوتاه به سمت شمال کشور به حساب می آید سالیان متمادی به باد فراموشی سپرده شده بود در دهه اخیر یک باری دیگر در خاطرات مردم این مرز و بوم زنده شدند. در فرجام می توان اذعان داشت که احیای راه ابریشم با تمام شاخه و شعب آن در افغانستان بخشی از افتخارات ملی ما را زنده میکند و نقش مهمی در جلب و جذب و انکشاف صنعت توریسم در افغانستان که اقتصاد آینده کشور قسما به آن وابسته است، بازی خواهد کرد. وزارت مالیه کشور با تلاش های که در راستای پیشرفت و طرقي کشور در جمع آوری عواید داخلی و جذب کمک های خارجی انجام داده است این بار برای دوباره زنده نمودن راه ابریشم ۲۵۰ میلیون دالر را با بانک جهانی، در زمینه بهبود سرک های مواصلاتی سلسله کوه های هندوکوش به شمول احیاء و بازسازی سرک و تونل سالنگ، امضا نمود و سرک دومی یک سرک درجه دوم بین ولایات بغلان و بامیان می باشد. این پروژه کارهای ساختمانی ارتقای سرک بغلان الی بامیان (۱۵۲ کیلومتر) را به یک سرک پخته و اساسی و همچنان بازسازی سرک و تونل سالنگ ۸۷ کیلومتر) را حمایت مینماید. محترم اکیلی حکمی وزیر مالیه کشور این کمک بانکی جهانی را یک گام مثبت در راستای بهبود امور حمل و نقل کشور دانسته و افزودند که ایجاد کریدور شمال- جنوب یک گام مثبت در راستای تجارت بین المللی و داخلی کشور محسوب میشود. بنا ما شاهد شگوفایی و پیشرفت کشور در عرصه های گوناگون می باشیم با امضای این قرار داد احیای دوباره راه ابریشم خواهد بود که افغانستان را آهسته آهسته به چهار راه آسیا و اورپا تبدیل خواهد نمود.